

Wojewódzka
Biblioteka Publiczna
im. Ł. Górnickiego
w Białymstoku

GŁOS

BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
Województwa Białostockiego

biuletyn informacyjny

styczeń 1992

nr 2

Redaguje

zespół pracowników Działu
Metodyki Bibliotecznej i Doskonalenia Kadr
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im.Ł.Górnickiego w Białymstoku

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im.Lukasza Górnickiego
15-950 Białystok, ul.Kilińskiego 16
tel.416-689 lub 326-436 w.9

Projekt exlibrisu wykonał
w 1974 roku Sławomir Chudzik
/linoryt/.

S P I S   T R E Ś C I

	str
1. Walentyna Siniakowicz	- Biblioteki publiczne województwa białostockiego. Stan na I półrocze 1992r. 2
2. Jadwiga Juchniewicz	- Stan czytelnictwa książki w woj. białostockim na podstawie przeprowadzonych badań w 1992 r. 10
3. Ewa Ziniewicz-Siergiejko	- Czasopisma w bibliotekach publicznych województwa białostockiego 18
4. Danuta Markowska Barbara Piechowska-Szczebiot	- Propozycje dotyczące programu edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży 30
5. Walentyna Siniakowicz	- Młodzieżowy Ruch Miłośników Książki - "Pro Libris" 34
6. Eugenia Romaniuk	- Spotkanie z poetką 38
7. Eugenia Romaniuk	- Stanisława Grabanowska, poetka ludowa 39
8. Stanisława Grabanowska	- Wiersze: Cudowny sen. Tęcza .. 40
9. Regina Witosław	- Kontrola zbiorów bibliotecz- nych 41
10.	- Informacja o Zjeździe Okręgowym SBP 44
11.	- Różne informacje 47

W dniu 19 października 1992 roku odbyło się posiedzenie Komisji Oświaty i Kultury Wojewódzkiego Sejmiku Samorządowego, na którym omawiano problemy bibliotekarstwa publicznego.

Aby ogólnie zapoznać z bieżącą sytuacją przedłożyłam członkom Komisji materiał do dyskusji i ewentualnego opracowania stanowiska w sprawie bibliotek publicznych w województwie białostockim.

Informację tę drukujemy w niniejszym numerze "Głosu".

Biblioteki publiczne woj. białostockiego
stan na I półrocze 1992 roku

I. Sieć biblioteczna

Sieć bibliotek publicznych w województwie aktualnie tworzy 148 placówek w tym: w m. B-stoku 16 z WBP oraz 272 punkty biblioteczne.

Do I półrocza 1992 roku władze samorządowe zlikwidowały 32 filie biblioteczne w tym w roku bieżącym WBP zlikwidowała 2 filie oraz 4 filie na wsi /Hołody gm. Bielsk Podlaski, Waliły gm. Gródek, Kruszyniany gm. Krynki, Hornostaje gm. Mońki/ oraz 49 punktów bibliotecznych dotychczas prowadzonych społecznie.

Jak widzimy tendencja likwidacyjna utrzymuje się nadal. Były dwa główne tego powody: brak środków na działalność i wypowiedzenia bibliotekom lokali w sytuacji, kiedy nie było pomieszczeń zastępczych lub z powodu wysokiej ceny. Pewna część bibliotek zawiesiła swoją działalność z tych samych powodów np. w monieckim.

Ma także miejsce tendencja sztucznego zwiększania liczby bibliotek. Odbyna się to w sytuacji rozdzielenia administracyjnego dotychczas połączonych miast i gmin. Przeważnie nie tworzą nowych placówek, natomiast podnoszą filie do rangi bibliotek gminnych, po to tylko aby każda jednostka administracyjna miała swoją bibliotekę. Np. w Siemiatyczach, Rudce gm. Brańsk, w planie Domanowo gm. Brańsk.

Innym zjawiskiem wpływającym na funkcjonowanie bibliotek publicznych w woj. było łączenie się ich z ośrodkami kultury. Połączonych zostało 16 takich placówek /Dąbrowa B-cka, Knyszyn, Janów, Sidra, Białowieża, Narew, Nurzec St., Drohiczyń, Suchowola, Brańsk, Gródek, Dubicze Czek., Kleszczele, Korycin, Tykocin, Turośń Kościelna/.

Z zasady jest to podporządkowanie biblioteki ośrodkowi kultury. Dyrektor GOK-u bardzo często podejmuje decyzje ważne dot. biblioteki nie znając jej statutowych zadań, spraw kadrowych i finansowych. W bibliotekach tych ograniczono zatrudnienie /poza Białowieżą/ i czas udostępniania zbiorów.

Zmniejsza się jej fundusze na działalność, a pracowników oddelegowuje się do innych prac np. obsługi dyskoteki, przyjeżdżających zespołów artystycznych, prowadzenie wypożyczalni sprzętu sportowego, sprzedawanie biletów itp., przy 1-osobowej obsadzie, a nieraz zredukowanej do godzino-
wego zatrudnienia.

Następnym modelem jest łączenie bibliotek publicznych ze szkolnymi, nie jest to w naszym województwie zjawisko masowe, chociaż podejmuje się takie próby.

Tego rodzaju placówki mają pełnić funkcję obsługi szkół jak też placówek środowiskowych - rzeczywistość jest jednak inna np. w Poświętnem decyzję Rady o połączeniu wykonano błędnie. Nie połączono, lecz zlikwidowano wszystkie istniejące filie, a księgozbiór przekazano na stan majątkowy szkół, ustnie deklaruje się zamiar udostępniania książek dla całego środowiska. Instruktorzy WBP zaobserwowali w wielu gminach chęć przyjęcia takiego rozwiązania. Wyrażamy obawę, że po przekazaniu szkół gminom praktyka ta nasili się.

Proces ten bardzo ostro krytykowany przez bibliotekarzy całego kraju dopiero się rozpoczyna i będzie miał ważne konsekwencje dla sprawnego funkcjonowania sieci. Biblioteki bronią się przed takimi rozwiązaniami. Przekształcenia organizacyjne i merytoryczne w wielu przypadkach nie były konsultowane z WBP ani w Wydziale Spraw Społecznych UW. W wielu przypadkach mimo konsultacji i wyrażonej negatywnej opinii Rada podjęła niekorzystną decyzję.

Upadły także w naszym województwie biblioteki zakładowe. W związku z sytuacją ekonomiczną zakładów pracy zamknięto istniejące tam biblioteki jak: Zakład Energetyczny, Kolejowe Zakłady Konstrukcji Stalowych - Starosielce, Białostockie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego. W m.B-stoku pozostało 14 bibliotek zakładowych. Należy także nadmienić, że wiele bibliotek zakładowych to magazyny przestarzałych książek, od lat nie zaopatrywane w nowości.

W bardzo trudnej sytuacji znajdują się biblioteki szpitalne.

Nastąpił prawie całkowity rozpad sieci punktów bibliotecznych /ogniwa społecznie prowadzone/, a z drugiej strony likwidacja rejonów bibliotecznych - wszystkie te zmiany spowodowały, że biblioteki gminne zdobywając samodzielność nie zawsze umiały się znaleźć w nowej sytuacji.

Likwidacja rejonów bibliotecznych, które z ramienia WBP sprawowały opiekę bezpośrednią merytoryczną, pomagały w zakupach i opracowaniu zbiorów bibliotekom samorządowym, zmusiła wojewódzkie biblioteki do reorganizacji systemu instruktazowego. WBP jest centralą sporządzającą analizy merytoryczne /dla WUS/, prowadzącą badania. Na podkreślenie zasługuje fakt, że władze samorządowe nie odmawiają wsođi pracy z WBP.

Trudności finansowe i kadrowe WBP zmusiły także do ograniczenia wyjazdów instruktazowych, pomocy w zakupie nowości wydawniczych, a także kontaktów z innymi sieciami /zakładowe, szpitalne/.

W woj. białostockim z liczby 809 punktów w 1989r. spadło do 269 w I półroczu 1992r.

Powody są te same; brak pieniędzy na nagrody dla kierowników punktów, na transport książek i ich zakup, ponadto likwidacja instytucji, w których mieściły się punkty /świetlice, kluby "Ruch" i "Rolnika"/.

Zmiany te spowodowały, że wielu mieszkańców wsi odległych od gminy będzie miało utrudniony dostęp do książki.

Dane liczbowe o sieci bibliotek publicznych w latach 1989-1991

	1989	1990	1991
Liczba bibliotek ogółem	182	172	155
w tym na wsi:	164	154	136
Liczba p.bibliotecznych /ogółem/	809	627	328
w tym na wsi:	798	617	321

Zmiany w systemie zarządzania i finansowania bibliotek spowodowały daleko idącą dezintegrację sieci; likwidację wielu bibliotek, ograniczenie czasu otwarcia, rozpad sieci punktów bibliotecznych, zmniejszenie obsady personalnej i trudności finansowe.

II. Finansowanie bibliotek

Rok 1990 w woj. białostockim był pierwszym rokiem finansowania bibliotek przez samorządy terenowe. Przyznawane kwoty / w wielu wypadkach ruchome/ często zależały od wpływu środków do budżetu gmin, zmuszały do ograniczenia działalności merytorycznej, zwłaszcza zakupu nowych książek i prenumeraty prasy.

Kondycja finansowa bibliotek jest bardzo różna. W jednych środki finansowe wystarczyłyby tylko na pokrycie kosztów utrzymania np.: Brańsk, Kleszczele, gdzie nie zakupiono ani jednej książki w I półroczu 1992 roku, a w Boćkach, Surazu, Czeremsze, Czyżach, Milejczycach, Narewce, Narwi, Poświętnem, Orli, Wyszkach zakupy wynosiły od 21-81 wol. /biblioteki te kupowały książki najtańsze/.

Największą pomocą były dotacje państwowe przyznawane przez wojewodę. Iluzoryczne okazały się nadzieje na zasilenie budżetów przez zakłady pracy, prywatnych sponsorów i fundacje.

Biblioteki próbowały w różny sposób zarabiać, aby zwiększyć fundusze na zakup książek / małe biblioteki nie mają zbyt wielu możliwości/ zakładając punkty księgarskie np. Mońki, Sokółka, Michałowo, Dąbrowa, Narew, Białowieża, Drohiczyn, Korycin, Knyszyn, Gródek, Bielsk Podlaski, Hajnówka, tapy i inne. Dochód jaki uzyskiwały biblioteki wynosił od 0,5 do 2% budżetu.

Generalnie należy stwierdzić, że bibliotekom na wypracowanie dochodów nie pozwalają ciasne lokale, brak sprzętu i urzędzeń, mała obsada.

Poza tym ludność na wsi nie składa dobrowolnych wpłat, są także trudności z egzekwowaniem kar, zwłaszcza od młodzieży. W B-stoku w I półroczu 1992r. mieszkańcy wpłacili na zakup nowości 52 mlnz.

Np. w woj. białostockim w 1991r. na liczbę 155 bibliotek dotacja wyglądała następująco:

a/ WBP w B-stoku

- dotacja budżetowa	- 4,561,3	
- dochody własne	- 230,6	tj. 4,4%

b/ biblioteki samorządowe

- dotacja budżetowa	- 9,424,1	
- dochody własne	- 91,2	tj. 1,0%

Woj.białostockie - udział subwencji ogólnej
w dochodach ogółem - 20,4% /Polska - 21,2%/
w wydatkach ogółem - 5,7% /Polska - 5,9%/.

III. Księgozbiory

Księgozbiór bibliotek publicznych na koniec 1991 roku liczył ogółem 2.366.502 wol.

Liczba książek na 100 mieszkańców wynosiła 341,2 wol. a na 1 czytelnika 19,2.

Zakupiono w 1991 r. 76.175 wol., na 1 czytelnika przypadło 0,6 wol., na 100 mieszkańców - 11,0 wol.

Wydano na zakup nowości wydawniczych 1.428.786 tys.żł, w tym w m.B-stoku 659.801 tys.żł, były to wydatki na poziomie 1990 roku.

Najmniejszą ilość książek na 1 czytelnika przypada w gminie Poświętne - 10,3 wol., w mieście Hajnówka - 13,8 wol.

Najniższy wskaźnik zakupu na 100 mieszkańców osiągnęły biblioteki:

MGBP w Brańsku	- 1,0 wol.
GBP w Juchnowcu	- 3,0 wol.
GBP w Kleszczelach	- 3,2 wol.
GBP w Orli	- 3,2 wol.
GBP w Suchowoli	- 3,3 wol.
MGBP w Wasilkowie	- 4,4 wol.
GBP w Hajnówce	- 4,4 wol.

Wszystkie trudności wynikały z braku funduszy. Średnia cena książki w 1991r. wyniosła od 17-21tys.żł. Wiele bibliotek było skazanych na kupowanie książek najtańszych. Często stawiano pytanie czy przy zakupie kierować się wartościami literackimi czy gustami czytelników.

Najwięcej książek w I półroczu b. roku zakupiły: Łapy, Michałowo i Dobrzyniewo.

Efekty działalności bibliotek obniżał nie tylko brak nowości wydawniczych ale także niedostatek prasy w bibliotekach. Tymczasem zapotrzebowanie na czasopisma i prasę codzienną wzrasta.

Np. w Czytelni Prasy WBP odnotowano w I półroczu 1992r. - 337 odwiedzin i 8.035 udostępionych wol.prasy.

IV. Czytelnictwo

W I półroczu 1992 roku zarejestrowano ogółem w woj. 93.003 czytelników. W porównaniu z I półroczem 1991 roku nastąpił spadek o 2.415 czytelników. Największe spadki zanotowały gminy, które polikwidowały wszystkie filie wiejskie lub punkty biblioteczne, np. Poświętne, Orla, Suchowola, Drohiczyn, Bielsk Podlaski.

Wzrosła natomiast liczba czytelników w I półroczu w m.B-stoku o 1.522 i wynosi ogółem 35.877. Cieszyć należy fakt, że mimo ogólnego spadku ilości czytelników w I półroczu 1992r. w woj. - wzrosła ogółem liczba wypożyczonych książek o 147.803 wol. Świadczy to o dużej aktywności czytelniczej. Wzrosty te uzyskały filie w m.B-stoku oraz MBP w Hajnówce, Siemiatyczach, Czarnej B-ckiej, Łapach, Dobrzyniewie, Michałowie, Białowieży i Sokółce.

Uwagi o kadrze bibliotek

Jedną z form oszczędności było wydatne zmniejszenie obsady personalnej w bibliotekach. Ograniczono liczbę pracowników w bibliotekach o kilkusobowej obsłudze, a w jednoosobowych etaty zamieniono na ryczałty, nie-rzadko jeden pracownik obsługuje dwie placówki, np. w gm. Turośń Kościelna, Knyszynie. O skali tych zmian świadczy liczba zlikwidowanych etatów przeliczeniowych o 80 w skali województwa.

Bardzo różnicuje się sytuacja materialna bibliotekarzy. Jedne gminy przyznają najniższe stawki, inne średnie, a są i takie, które przyznają pułapy na określonym stanowisku. Często nie wypłaca się pracownikom należnych im dodatków funkcyjnych, premii, a w niektórych otrzymują bibliotekarze wysokie nagrody.

Pozytywnym objawem jest stopniowa aktywizacja pracowników bibliotek, nawiązanie bliższych kontaktów z władzami, rozwijanie działalności oświatowej, np. w Łapach, Bielsku Podlaskim, Nurcu i popularyzatorskiej oraz większa niż dotychczas współpraca ze środowiskiem.

Przedstawiona krótka informacja dot. działalności bibliotek publicznych w województwie powinna zobowiązywać władze do podjęcia następujących działań:

- 7
1. Umocnienia funkcji ponadlokalnych wojewódzkich bibliotek publicznych zobowiązanych do sprawowania opieki i udzielania pomocy fachowej bibliotekom samorządowym.
  2. Prowadzenie okresowych analiz zachodzących zmian ilościowych i jakościowych w strukturze organizacyjnej bibliotek, sytuacji kadrowej i finansowej /szczególnie uzupełniania zbiorów/.
  3. Uporządkowanie podstaw prawnych gromadzenia zbiorów /regionalia/ spowodowanie wydania ustawy o dostarczaniu bibliotekom obowiązkowych egzemplarzy publikacji.
  4. Spowodowanie przyspieszenia opracowania i uchwalenia nowej ustawy o bibliotekach przystosowanej do systemu samorządu terytorialnego, opracowania niezbędnych aktów prawnych stymulujących działalność bibliotek publicznych.
/Dotychczas obowiązuje Ustawa z dnia 9 kwietnia 1968r. o bibliotekach - Dz.U. Nr 12/
  5. Zagrożeniem jest nieuzasadnione przekształcanie placówek samorządowych / np. łączenie GOK-u z biblioteką, bibliotekę szkolną z publiczną/ jeśli są wypaczone zadania statutowe.
  6. Pogłębia się trudna sytuacja materialna wielu bibliotek, niektóre gminy nie respektują zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki dot. zatrudnienia i funduszu płac.

Opracowała: mgr Walentyna Siniakowicz

Stan czytelnictwa książki

w woj. białostockim na podstawie przeprowadzonych badań w 1992r.

WSTĘP

Institut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej w Warszawie przeprowadza w całej Polsce badania na temat czytelnictwa. W tym celu wylosowano 2.000 mieszkańców, z tego 32 w woj. białostockim. Badania są anonimowe i posłużą wyłącznie do celów naukowych. Uzskane dane będą podstawą do opracowania raportu o stanie czytelnictwa w Polsce.

Niniejsze opracowanie jest próbą uporządkowania danych z terenu województwa białostockiego. Ze względu na specyfikę województwa osiągnięte wyniki mogą nieco odbiegać od wyników ogólnokrajowych. Nasze województwo jest województwem rolniczym. Wsie są znacznie od siebie oddalone. Mało jest wielkich aglomeracji miejskich. Liczba bibliotek i punktów bibliotecznych na przestrzeni lat 1990/92 uległa zmniejszeniu, przez co został ograniczony dostęp do książki. Szczególnie daje się to zauważyć na wsi. Do dnia 31.12.1991 roku zlikwidowano łącznie 28 filii bibliotecznych i 477 punktów bibliotecznych.

I. Metoda badań i charakterystyka badanej zbiorowości

Badania zrealizowano na przełomie czerwca i lipca 1992 roku. Pracownicy Działu Metodyki Bibliotecznej i Doskonalenia Kadr Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku dotarli do 32 mieszkańców w 8 miejscowościach. Przeprowadzono bezpośrednie wywiady z wylosowanymi osobami. Uzyskane informacje umieszczono w ankiecie przygotowanej przez Bibliotekę Narodową / załącznik nr 1/.

Z badań wyeliminowanych zostało 8 mieszkańców /8 osób/. Powody w/w stanu rzeczy były następujące:

- a. odmówiono udziału w badaniach - 2 osoby,
- b. nie zastano mieszkańców wylosowanego mieszkania - 2 przypadki,
- c. wylosowane osoby przebywają poza stałym miejscem zamieszkania -
/wojsko, USA, delegacja/ - 3 przypadki,
- d. wylosowana osoba nie żyje - 1 przypadek.

Badaniem objęto wybranych mieszkańców 3 gmin wiejskich: Boćki, Janów, Juchnowiec oraz gminę miejską w Białymstoku. Ankieterzy dotarli do 7 wsi, gdzie rozmawiano z 13 osobami. W Białymstoku ankietę uzupełniono na podstawie rozmów z 11 osobami.

W stosunku do planu badania zostały wykonane w 75%.

Skład społeczno-demograficzny badanej grupy uległ zmianie w wyniku nie zrealizowania 25% wywiadów.

Badaniami objęto 10 kobiet i 14 mężczyzn, co odpowiednio stanowi 41,6% oraz 58,4% analizowanej grupy. Wyższa jest reprezentacja mężczyzn, a wśród nich mężczyzn zamieszkałych w mieście /54,2%/.

Ogółem 54,2% naszych respondentów to mieszkańcy wsi.

Najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym, bo 58,4% badanych. Wykształcenie średnie posiadało 29,1%, wyższe - 12,5% ankietowanych.

29,2% badanych posiadało powyżej 60 lat. Były to osoby z wykształceniem podstawowym lub niższym /np. 4 klasy szkoły przed wojną/. Pozostała grupa wiekowa /21-60 lat/ stanowiła główny trzon badań bo aż 62,5%.

Ich źródła utrzymania są różne, najczęściej jest to praca zawodowa - 37,5% badanych. Ta sama liczba utrzymuje się z zasiłku dla bezrobotnych, z renty lub emerytury - po 25%. Na utrzymaniu rodziny pozostaje 12,5 % badanych.

Zamożność rodzin jest zróżnicowana. Spośród wymienionych w ankiecie urządzeń technicznych żadna z nich nie posiadała zmywarki do naczyń i komputera. Tylko jedna rodzina wiejska nie posiada pralki i lodówki. Wszyscy natomiast są właścicielami telewizorów /jeden lub więcej/ i radia. Zdecydowanie zamożniejsze w sprzęt wymieniony w ankiecie są domy miejskie. Domy wiejskie posiadają jedynie więcej zamrażarek.

Rozmieszczenie innych dóbr przedstawia się następująco:

	Wieś	Miasto
Magnetowid	3	9
Liczba kaset video	10-60	2-20
Telefon	2	5
Samochód	3	6

II. Czytelnictwo książek

Na początku przeprowadzonej rozmowy ankieterzy pytali o to jak respondenci spędzili ostatni dzień roboczy i świąteczny. Wymienione tu zostały różne wykonywane prace, a czas wolny spędza się głównie oglądając telewizję, słuchając muzyki. Tylko 8,3% badanych wymieniło książkę.

Natomiast gdyby mieli do wykorzystania czas wolny po książkę sięgnęłoby 25%.

Aktualnie, mniej lub więcej, czyta 75% badanych. Natomiast 25% respondentów deklaruje brak jakiegokolwiek kontaktu z jakąkolwiek książką. Jako powód podają nadmierne obciążenie pracą i obowiązkami rodzinnymi, podeszły wiek, brak zainteresowań książką.

Kontakt z książką jest uzależniony od wykształcenia. Wśród badanych osób z wykształceniem wyższym wszyscy stwierdzili, że czytają /100%/, zaś badani z wykształceniem średnim - 85,7%, podstawowym - 64,3%.

Miejsce zamieszkania nie ma większego wpływu na fakt czytania książek.

Wykształcenie	Podstawowe		Średnie		Wyższe	
	Miejsce zamieszkania	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto
L-ba osób czytających	4	5	3	3	2	1
L-ba przeczytanych książek	1-200	1-15	10-100	1-30	3	12

Aktywność czytelnicza jest zdecydowanie najwyższa u osób z wykształceniem średnim zamieszkałych w mieście.

Najmniej książek przeczytały osoby z wykształceniem wyższym zamieszkałe w mieście. Być może nie jest to dostatecznie reprezentatywny wynik ze względu na małą liczbę osób z wykształceniem wyższym.

Czytający informacje o książkach, które warto przeczytać uzyskują najczęściej od członków rodziny i znajomych. Ponadto jako źródło informacji została wymieniona:

- telewizja /2/
- księgarnia /1/
- biblioteka /wł.punkt biblioteczny/ - /1/
- grupa modlitewna /1/.

W wielu przypadkach wybór książki jest przypadkowy.

Na pytanie o ulubionego autora najczęściej wskazań otrzymał:

Sienkiewicz H.	- 4	Montgomery L.	- 1
Orzeszkowa E.	- 2	Puszkina A.	- 1
Aragon L.	- 1	Mac Lean A.	- 1
Follet K.	- 1	Chmielewska J.	- 1
Kafka F.	- 1	Mickiewicz A.	- 1

Najczęściej ulubionych autorów wskazywali ludzie ze starszego pokolenia o średniej aktywności czytelniczej. Ulubieńcami ludzi młodych są autorzy książek sensacyjnych. Wiele osób czytających do 100 książek rocznie nie potrafiło wskazać ulubionego twórcy.

Książki polecane do przeczytania przez jak największą liczbę osób wskazało tylko 27,7% badanych.

Wymieniono następujące tytuły:

- Sienkiewicz H. : Trylogia
- Sienkiewicz H. : Krzyżacy
- Orzeszkowa E. : Nad Niemnem
- Montgomery L. : Ania z Zielonego Wzgórza
- Aragon L. : Piękne dzielnice
- Mickiewicz A. : Pan Tadeusz

Zainteresowanie literaturą religijną przejawiają osoby w wieku powyżej 60 lat zamieszkałe na wsi. One też posiadają w swoich zbiorach tego typu książki, za wyjątkiem "Biblii w obrazkach dla najmłodszych", która znajduje się w 8,3% badanych mieszkań miejskich.

Celem zapoznania się ze stopniem czytelnictwa książek ukazujących się aktualnie na rynku przedstawiono ankietowanym 8 list książek pogrupowanych tematycznie. 54,2% stwierdziła, że czytała, słyszała o przedstawionych książkach. Osoby mieszkające w mieście wykazały swą znajomość w 72,2%, na wsi - w 38,5%.

Największą poczytnością cieszy się:

- literatura sensacyjna, sensacyjno-polityczna	- 7 wskazań
- " " kobieca /w tym romanse/	- 5 wskazań
- " " religijna	- 5 wskazań.

Jeśli chodzi o konkretne tytuły najczęściej czytana była książka Jerzego Urbana "Alfabet".

Z określeniem literatura podziemna, drugiego obiegu, książki nielegalne, literatura poza cenzurą spotkało się 33,3% ankietowanych zamieszkałych w mieście i 29,2% - na wsi. Potrafili w przybliżeniu określić znaczenie tych terminów. Nikt nie potrafił wymienić tytułów. Wszyscy, za wyjątkiem jednej osoby, stwierdzili, że nie czytali tego typu literatury. Jeden respondent /wykształcenie podstawowe, wiek 20-30 lat, bezrobotny/ wymienił tu znajomość książki Adolfa Hitlera "Mein Kampf".

CZYTELNICTWO KSIĄŻEK A BIBLIOTEKI

Bezpośrednio z usług różnego rodzaju bibliotek korzysta 20,8% ankietowanych. Stałymi czytelnikami bibliotek publicznych jest 4,7% badanych. Ich miejscem zamieszkania jest miasto. Na wsi książki są pożyczane od znajomych, rodziny, kupowane. Dwie osoby wskazały, że w przeszłości korzystały z usług punktów bibliotecznych, które obecnie zostały zlikwidowane.

Książki pożyczane od kolegów, znajomych, rodziny są jednak często wypożyczane z bibliotek. Stwierdziło to 20,8% badanych zamieszkałych w mieście oraz 29,2% - na wsi. Łącznie, bezpośrednio i pośrednio, z usług bibliotek korzysta 58,3% badanych.

Na pytanie czy w przeszłości Pan/i/ należała do biblioteki uzyskano 37,5% odpowiedzi twierdzących.

Osoby te zaprzestały odwiedzać bibliotekę z następujących powodów:

- nie ma czasu wolnego na czytanie,
- nie lubi czytać,
- zbyt duża odległość do biblioteki.

Wśród ankietowanych 16,6% stwierdziło, że nigdy nie wypożyczało książek w bibliotece. Są to ludzie starzy /powyżej 60 lat/ posiadający często wykształcenie niepełne podstawowe uzyskane w okresie przedwojennym.

KSIĘGOZBIORY DOMOWE

Fizyczna obecność książki w domu jest rezultatem tak, a nie inaczej ustawionej hierarchii wartości i prestiżu posiadanych dóbr. Książki są w 75% ankietowanych mieszkańców. Ich liczba waha się od 2-200 książek. Liczniejsze są księgozbiory rodzin zamieszkałych w mieście.

Książki zostały zakupione przez osobę udzielającą wywiadu lub członków rodziny. Aktualnie kupuje je 58,3% badanych.

Liczba zakupionych książek w ostatnim roku:

---

od 2 do 5 książek	33,4%
od 5 do 10 książek	8,3%
od 10 do 20 książek	8,3%
powyżej 20 książek	8,3%
nie kupuje książek	41,7%

Ankietowane osoby z wykształceniem wyższym kupują książki w 100%,
średnim - 71,4%, podstawowym - 35,7%.

Na pytanie o obecne potrzeby i możliwości kupowania książek
wskazano:

1. większe potrzeby	- 41,7%	badanych
większe możliwości	- 20,8%	"
2. mniejsze potrzeby	- 33,3%	"
bardzo małe możliwości	- 50,0%	"

Najliczniej były kupowane książki o następującej treści:

a. książki dla dzieci począwszy od lektur po "Biblię w obrazkach dla najmłodszych"	- 5 wskazań
b. książki sensacyjne	- 4 wskazania
c. romanse	- 4 "
d. książki o treści religijnej	- 1 "
e. książki historyczne	- 1 "
f. encyklopedie, słowniki	- 1 "

CZYTELNICTWO PRASY

Prasę czyta 87,5% ankietowanych, z tego tylko 42,9% czytuje ją
regularnie. Sposobem nabycia jest najczęściej kupno.

Najpoczytniejsze tytuły to:

1. Kurier Podlaski	czyta	54,2%	ankietowanych
2. Kurier Poranny	"	50,0%	"
3. Gazeta Współczesna	"	37,5%	"

W dalszej kolejności znajdują się tytuły /wg liczby osób czytających/:

1. Skandale	- 3	12. Kurier Polski	- 1
2. Przyjaciółka	- 2	13. Motor	- 1
3. prasa religijna	- 2	14. Nie	- 1
4. Bravo	- 1	15. Nowy Świat	- 1
5. Detektyw	- 1	16. Pani	- 1
6. Express Wieczorny	- 1	17. Polityka	- 1
7. Gazeta Wyborcza	- 1	18. Poradnik Domowy	- 1
8. Gazeta lokalna	- 1	19. Popcorn	- 1
9. Gospodyni	- 1	20. Sztandar Młodych	- 1
10. Gromada	- 1	21. TIM	- 1
11. Kobieta i Mężczyzna	- 1		

Regularnie czytanych —tylko 9 tytułów:

1. Gazeta Współczesna
2. Gospodyni
3. Kobieta i Życie
4. Kurier Polski
5. Kurier Podlaski
6. Kurier Poranny
7. Pani
8. Polityka
9. Skandale

Najwięcej czytanych tytułów wykazali ludzie z wykształceniem średnim - średnio 3, 4 tytuły. Natomiast osoby z wykształceniem wyższym i podstawowym czytają średnio 2,6 tytułów.

Prasa jest kupowana przez samego respondenta lub członków rodziny. Nikt z ankietowanych nie korzysta z prasy gromadzonej w bibliotekach.

Z badań wynika, że większy procent osób badanych czyta książki i prasę niż ogląda filmy video. Tylko 66,7 ankietowanych ogląda filmy video, czyta zaś 75%. Zdecydowanie więcej filmów oglądają mieszkańcy miast - 90,9% niż wsi - 46,2%.

PODSUMOWANIE

Podsumowując można dokonać próby wyciągnięcia wniosków. Zbyt mała liczba badanych pozwala jedynie na ustalenie pewnych kierunków we wnioskowaniu. Stwierdzić należy, że skład społeczno-demograficzny przebadanej próby nie jest wystarczająco reprezentatywny. Na 24 osoby z wykształceniem wyższym przebadano tylko 3.

Można jednak stwierdzić, że tylko 1/4 naszej społeczności nie bierze do rąk książki i 1/5 prasy.

Nie potwierdziło się, że wykształcenie decyduje o kontaktach z książką. Nasze badanie wykazało, że grupą najaktywniejszą, czytającą dużo, kupującą i posiadającą własny księgozbiór są osoby z wykształceniem średnim, zamieszkałe w mieście. Być może reprezentacja osób z wykształceniem wyższym była zbyt niska i jednokierunkowa.

Wybory czytelnicze są dość przypadkowe. Zarówno telewizja, radio, prasa nie spełniają swojej roli w informowaniu o dobrej, wartościowej lub nowej książce, chociaż tego typu audycje i informacje istnieją.

Zbyt mało osób korzysta bezpośrednio z usług bibliotek publicznych. Brakowało w wywiadzie odpowiedzi dlaczego. Mimo to książki z bibliotek trafiają do połowy mieszkańców. Dzieje się to za pośrednictwem kręgu znajomych i członków rodziny.

Prasę czyta wprawdzie 4/5 mieszkańców, ale większość z nich nieregularnie. Największą poczytnością cieszą się gazety lokalne.

W zasadzie osoby czytające posiadają i kupują książki. Robią to często z myślą o dzieciach, gromadząc lektury, encyklopedie, słowniki, rzadziej książki inne. Ponadto kupowane są często książki sensacyjne, polityczne, religijne, inne - ale w mniejszym zakresie. Często jako powód podawano ograniczone środki finansowe. Ciekawostką jest, że ankietowani nie preferują ani w czytelnictwie, ani w gromadzeniu książki fantastycznej. Być może okres fascynacji tego typu literaturą minął.

Właściwie nie ma żadnej zależności między zamożnością materialną a czytelnictwem. Zauważa się ją natomiast jako zależność odwrotnie proporcjonalną przy gromadzeniu własnym książek.

Na zakończenie chciałabym zaryzykować stwierdzenie, że mimo czytania książek przez 3/4 społeczeństwa jej prestiż w hierarchii uznawanych potrzeb, nie jest najwyższy. Dysponując wolnym czasem 25% badanych sięgnęłoby po książkę. Pozostali preferowali różnorodne, lecz inne zajęcia.

Przedstawione wyniki i wnioski są zasygnalizowaniem problemów, które powinny skłaniać do zastanowienia, a w konsekwencji do podjęcia odpowiednich działań przez instytucje zajmujące się upowszechnianiem książki i czytelnictwa.

Opracowała: Jadwiga Juchniewicz

Czasopisma

w bibliotekach publicznych woj. białostockiego w 1992r.

Trudna sytuacja finansowa wielu bibliotek w naszym województwie stała się przyczyną ograniczenia zakupów nowych książek oraz zmniejszenia wydatków na czasopisma. Niektóre biblioteki w terenie zmuszone zostały do rezygnacji nawet z prasy fachowej. Kłopoty z zaopatrzeniem bibliotek w czasopisma spowodowane są także wycofaniem z prenumeraty wielu tytułów, co zmusza bibliotekarzy do zaopatrywania się w kioskach, nierzadko w wielu. Często trudno jest zachować ciągłość tytułów w obrębie roku. Pojawianie się na rynku nowych czasopism, czasem tylko na krótko, oraz brak szerszej informacji o nich, powoduje dezorientację nawet wśród bibliotekarzy.

Trzeba przyznać, że liczba posiadanych czasopism nie zawsze zależy od wysokości środków finansowych. O ile potrzeba dopływu nowości książkowych do bibliotek jest powszechnie uznawana, w tym również przez większość przedstawicieli władz samorządowych, to sytuacja prasy jest znacznie gorsza. Czasem sami bibliotekarze nie widzą potrzeby kupowania większej ilości tytułów. Nie doceniają znaczenia prasy jako źródła najświeższej informacji. W niektórych środowiskach czytelnicy nie mają nawyku korzystania z czasopism, co niejednokrotnie jest też winą bibliotekarzy. Często wolimy kupić dobrą książkę niż przeznaczyć pieniądze na czasopisma, które zresztą są coraz droższe. Czy jest to postawa słuszna? Wydaje się, że tak jak zawsze również i w tym wypadku należy zachować rozsądne proporcje. Należy kierować się przede wszystkim potrzebami środowiska. Prasa jest bardzo droga. Nasi czytelnicy nie mogą sobie pozwolić na systematyczne zakupy, pytają o nią w bibliotekach. Cóż możemy im zaproponować?

Większość bibliotek ma wybór znacznie mniejszy niż kilka lat temu. Nawet Czytelnia Czasopism WBP zmuszona była do rezygnacji z wielu tytułów. Skromniejszy znacznie wybór jest też w filiach białostockich.

W terenie największą ilością tytułów dysponują duże biblioteki - miejskie i miejsko - gminne posiadające czytelnie, choć już wśród bibliotek miejsko-gminnych rozbieżność jest bardzo duża /od 48 tytułów w MGBP w Supraślu do zaledwie 6 w MGBP w Surazhu/ - w zależności od wielkości środowiska, warunków lokalowych i środków finansowych. Jeszcze większe rozbieżności występują w bibliotekach gminnych.

Wg danych na koniec 1991 roku:

- 5 bibliotek gminnych miało powyżej 20 tytułów
- 8 " " " " 10 "
- 10 " " " od 9-5 tytułów
- 9 " " " od 4-2 tytułów.

Trzy biblioteki gminne nie miały w ub. roku ani jednego czasopisma - nawet dzienników. Jeszcze gorsza sytuacja była w wielu filiach bibliotecznych.

Zaopatrzenie w czasopisma w bibliotekach terenowych ilustruje poniższa tabela:

Ilość tytułów czasopism bieżących
w bibliotekach publicznych woj. białostockiego /w terenie/ wg stanu
na dzień 31.12.1991r.

Lp	Biblioteki Miejskie Miejsko-Gminne Gminne	Tytuły Czasopisma
Miasta		
1.	Bielsk Podlaski	75
2.	Hajnówka	64
Miasta-Gminy		
1.	Brańsk	11
2.	Choroszcz	8
3.	Czarna Białostocka	17
4.	Dąbrowa Białostocka	20
5.	Drohiczyn	21
6.	Knyszyn	10
7.	Łapy	35
8.	Mońki	41
9.	Siemiatycze	26
10.	Sokółka	25
11.	Supraśl	40
12.	Suraż	6
13.	Wasilków	31
14.	Zabłudów	11

Gminy

1.	Białowieża	16
2.	Bielsk P.s.Piliki	2
3.	Boćki	16
4.	Czeremcha	28
5.	Czyże	6
6.	Dobrzyniewo	3
7.	Óbucze Cerkiewne	11
8.	Dziadkowice	-
9.	Grodzisk	-
10.	Gródek	17
11.	Hajnówka s.Dubiny	5
12.	Jandw	27
13.	Jasionówka	6
14.	Jaświły	15
15.	Juchnowiec	3
16.	Kleszczele	8
17.	Korycin	7
18.	Krynki	12
19.	Krypno	3
20.	Kuźnica	7
21.	Michałowo	4
22.	Mielnik	5
23.	Milejczyce	3
24.	Narew	25
25.	Narewka	8
26.	Nowy Dwór	2
27.	Nurzec Stacja	11
28.	Orla	6
29.	Poświętne	3
30.	Sidra	9
31.	Suchowola	-
32.	Szudziałowo	10
33.	Turośń Kościelna	25
34.	Tykocin	27
35.	Wyszki	3

Biblioteki miejsko-gminne wg ilości prenumerowanych czasopism:

1. Supraśl - 48	8. Dąbrowa B. - 20
2. Morki - 41	9. Czarna B. - 17
3. Łapy - 35	10. Brańsk - 11
4. Wasilków - 31	11. Zabłudów - 11
5. Siemiatycze - 26	12. Knyszyn - 10
6. Sokółka - 25	13. Choroszcz - 8
7. Drohiczyn - 21	14. Suraż - 6

Biblioteki gminne wg ilości prenumerowanych czasopism,
największą ilość tytułów czasopism bieżących mają:

1. Czeremcha - 28	od 9 - 5 maja
2. Janów - 27	14. Sidra - 9
3. Tykocin - 27	15. Kleszczele - 8
4. Narew - 25	16. Narewka - 8
5. Turośń K. - 25	17. Korycin - 7
6. Gródek - 17	18. Kuźnica - 7
7. Białowieża - 16	19. Czyże - 6
8. Boćki - 16	20. Jasionówka - 6
9. Jaświły - 15	21. Orla - 6
10. Krynki - 12	22. Dubiny - 5
11. Dubicze C. - 11	23. Mielnik - 5
12. Nurzec St. - 11	
13. Szudziałowo - 10	

od 4 - 0 maja:

24. Michałowo - 4
25. Dobrzyniewo - 3
26. Juchnowiec - 3
27. Krypno - 3
28. Milejczyce - 3
29. Poświętne - 3
30. Wyszki - 3
31. Bielsk P. s. Piliki - 2
32. Nowy Dwór - 2
33. Działkowiec -
34. Grodzisk -
35. Suchowola -

Jak w tej sytuacji wygląda sytuacja czasopism dziecięcych?

Z reguły **niezbyt** dobrze. Biblioteki **duże** - miejskie, miejsko-gminne posiadające oddziały dysponują przeważnie kilkoma tytułami czasopism dziecięcych. Są to czasopisma ukazujące się od lat /"Miś", "Świerszczyk", "Piomyzeczek", "Świat Młodych"/, które zyskały sobie grono sympatyków i towarzyszą dorastaniu coraz to zmieniającej się grupy użytkowników. Jak jest z ich wykorzystaniem? Otóż bardzo różnie. Dzieci, zwłaszcza w większych środowiskach, **szukają czegoś nowego**. Nie chcą czytać tego, czym kiedyś interesowali się ich rodzice. Zmiana szaty graficznej nie zawsze powiększa grono czytelników.

W ciągu kilku ostatnich lat **pojawiły się nowe tytuły** czasopism dziecięcych i młodzieżowych. Są one dla czytelnika bardzo atrakcyjne. Wyłożone na wystawach kiosków przyciągają wzrok potencjalnych nabywców. Wabią kolorową okładką, staranną szatą graficzną, intrygują nowymi tytułami. Kiedy się jednak okazuje, że są na uczniowską kieszeń zbyt **drogie**, czytelnik siłą rzeczy z nich rezygnuje. Szuka ich potem w bibliotekach. Niestety, **nie trafiają one do większości naszych placówek**. Niektóre bibliotekarki nie znają nawet ich tytułów, nie mówiąc już o zawartości. W większych miejscowościach, tam gdzie docierają do kiosków - są z kolei **trudności z ich wartościowaniem**. Piękna szata graficzna nie zawsze **gwarantuje wysoki poziom**. Zdarza się, że kryje treści dość przeciętne.

Dość często dysponując ograniczonymi środkami, przeznaczają się je **wyłącznie na czasopisma dla dorosłych**. Czy jest to posunięcie słuszne? Na pewno nie. Należy pamiętać, że dzieci **do lat 15 stanowią 39,7%** /dane na koniec 1991r./ **ogółu czytelników w województwie**. W **mniejszych miejscowościach % ten jest jeszcze wyższy**. Na koniec 1991r. przedstawiał się następująco:

- w bibliotekach miejskich	- 33,1%
- " " miejsko-gminnych	- 44,9%
- " " gminnych	- 46,3%

Truizmem jest już twierdzenie o otoczeniu szczególną opieką czytelników najmłodszych, o konieczności wyrobienia w nich nawyku korzystania z bibliotek publicznych, by po zakończeniu edukacji szkolnej pozostali stałymi bywalcami naszych placówek.

Nasuwa się następujące pytanie: Czy nie korzystniej byłoby zrezygnować, jeżeli już z czegoś zrezygnować musimy, np. z czasopism mało wykorzystywanych, które znalazły się w bibliotekach może tylko dlatego, że są w prenumeracie lub np. ograniczyć ilość tytułów czasopism tzw. "kobiecych" i zadać sobie trochę trudu, by zapewnić większą ilość tytułów dla dzieci i młodzieży? Nie zawsze też muszą to być tradycyjne tytuły.

Mam nadzieję, że poniższa prezentacja pozwoli Państwo na zorientowanie się w bogatej ofercie obecnego rynku, czasopism dziecięcych i młodzieżowych.

1. **Bamse** /miesięcznik/ - dla dzieci

cena 7.500.-

Wydawca: Egmont Poland /Warszawa/

Bardzo kolorowy, ładnie wydany. Poświęcony głównie komiksom.

Zawiera również zadania konkursowe.

2. **Bęc** - miesięcznik dla najmłodszych

cena 6.000.-

Wydawca: Prószyński i S-ka

Kolorowy, pięknie wydany. Zawiera dużo ilustracji, krótkie teksty do samodzielnego czytania, rebusy, gry, konkursy.

Do każdego numeru załączony jest zeszyt dla rodziców, w którym znajdują się porady z zakresu wychowania, propozycje zabaw z dziećmi, porady pediatryczne, ilustrowane przepisy kulinarne, listy, ankiety.

3. **Birky** -

cena 9.900.-

Wydawca: IM - SEMIC /Warszawa/

Jedno z licznych wydawnictw cyklicznych poświęconych wyłącznie komiksom. Dwie wewnętrzne strony okładek przeznaczone są dla czytelników /listy czytelników, historyjki przez nich wymyślone, dowcipy/. Zawiera także kącik porad kulinarnych oraz rubrykę poświęconą problemom dzieci.

4. **Bravo** - miesięcznik dla młodzieży

- tłumaczenie z języka niemieckiego

cena 5.500.-

Wydawnictwo Heinrich Bauer Spezialzeitschriften -Verlag KG
Munchen, redakcja wydania polskiego w Warszawie

Bardzo starannie wydane, bardzo kolorowe, zdjęcia, plakat.

Zawiera głównie informacje muzyczne - o idolach muzyki

młodzieżowej, aktorach. Również: lista przebojów, moda

młodzieżowa, psychozabawy, wywiady z piosenkarzami, problemy

dorastającej młodzieży, krzyżówka, horoskop.

5. **10/20 Magazyn Nastolatków** - miesięcznik

cena 14.400.-

Wydawca: Wydawnictwo AGABET /Warszawa/

Tytuł określa zasięg wiekowy. Zawiera artykuły o różnorodnej

tematyce; jak muzyka młodzieżowa, moda, porady kosmetyczne,

sport, komiks, wywiady ze znanymi osobami, problemy młodzieżowe,

przepisy kulinarne, kalejdoskop gwiazd, horoskop, nauka angielskiego.

6. **Dziewczyna** - miesięcznik dla nastolatek

cena 15.900.-

Wydawca: Phoenix Intermedia /Wrocław/

Obszerniejsza i jeszcze bardziej kolorowa niż Luiza, drukowana
na bardzo dobrym papierze. Typowy magazyn dla dziewcząt.

Tematyka bardzo różna: moda młodzieżowa, film, porady kosmetyczne,

wywiady ze znanymi osobami, wiersze pisane przez młodzież,

kulinarium, muzyka, problemy dojrzewania, foto-komiks, konkursy,

horoskop, krzyżówka, psycho-testy.

7. **Fantazja** miesięcznik dla dzieci

cena 8.000.-

Wydaje Prószyński i S-ka /Warszawa/

Miesięcznik poświęcony fantastyce. Zawiera: opowiadania fantastycz-

ne, leksykon powieści fantastycznych, debiuty dzieci, fantastyczne

stworzenia wymyślone przez dzieci, zabawy, rebusy, testy, krzyżówki,

konkursy. Bardzo kolorowe, starannie wydane.

8. **Kramik / Magazyn rozrywek dla dzieci/ - miesięcznik**
cena 5.000.-
Wydawca: Wydawnictwo "ZETDEZET" Sp. z o.o. /Warszawa/
Poświęcony wyłącznie rozrywce. Zawiera krzyżówki, rebusy, gry, konkursy.
9. **Luiza - miesięcznik dla dziewcząt**
cena 7.800.-
Wydawca: Agencja Promocji "Luiza" Sp.z o.o. /Warszawa/
Typowe pismo dla dziewcząt. Zawiera porady z zakresu mody, kosmetyki, wywiady ze znanymi osobami, opowiadania, psycho-testy, propozycje ćwiczeń gimnastycznych, wiadomości o racjonalnym odżywianiu, horoskopy, krzyżówki.
10. **Magazyn Bouli /magazyn rozrywki dla dzieci/ - miesięcznik**
cena 9.000.-
Wydawca: PEGASUS Spółka z o.o. /Warszawa/
- tłumaczony
Kolorowy, ładnie wydany. Zawiera historyjki obrazkowe, wycinanki, rebusy, krzyżówki, komiks, zgadywanki, przysłowia.
11. **Nasi Ulubieńcy /Poster Film/ -miesięcznik dla młodzieży**
cena 9.900.-
Wydawca: Scandinavia - Poland Publishing House Ltd. /Warszawa/
Każdy numer zawiera kilka kolorowych plakatów ze zdjęciami znanych aktorów oraz krótkie informacje o ludziach filmu - aktorach, reżyserach.
12. **Nowa Fantastyka - miesięcznik dla młodzieży i dorosłych**
cena 12.000.-
Wydaje Prószyński i S-ka /Warszawa/
Treść dotyczy fantastyki w szerokim zakresie. Fantastyka polska i obca w literaturze, filmie, malarstwie. Recenzje książek, krytyka, spotkania z pisarzami, nauka i SF, komiks.

13. **Okienko** /magazyn dla chłopców i dziewcząt/
- kwartalnik dla młodszych nastolatków
cena 8.000.-
Wydawnictwa Radia i Telewizji /Warszawa/
Tematyka zróżnicowana. Zawiera wywiady ze znanymi ludźmi radia i telewizji, informacje o gatunkach filmowych, wykonawcach muzyki młodzieżowej, nowościach książkowych, roślinach domowych, porady praktyczne i językowe, kącik złamanych serc, krótkie opowiadania, plakat, konkursy, krzyżówki, rebusy.

14. **Pentliczek** tygodnik dla dzieci z młodszymi klasami szkoły podstawowej
cena 7.000.-
Wydawca: Spółka "Kobieta i Mężczyzna" /Warszawa/
ładnie wydany, kolorowy. zawiera teksty do czytania, informacje o środowisku przyrodniczo-geograficznym, komiks, gry, zabawy, wierszyki.

15. **Poczta Nastolatków** /miesięcznik dla nastolatków/
cena 4.800.-
Wydawca: "BDNAX" Sp. z o.o. /Warszawa/
Pismo oparte na autentycznych problemach młodzieży czerpanych z listów nadsyłanych do redakcji. Zawiera również konkursy, rebusy, krzyżówki, porady, kącik towarzyski oraz ogłoszenia. Szata graficzna dość skromna.

16. **Popcorn** /magazyn dla młodzieży/
- miesięcznik tłumaczony z języka niemieckiego
cena 15.600.-
Wydawca: Phoenix Intermedia /Wrocław/
Obszerniejszy niż Bravo. Tematyka podobna: muzyka młodzieżowa. Recenzje filmów, porady sercowe, rozrywka, humor, krzyżówka, horoskopy, plakaty. Niezwykle starannie wydany, bardzo kolorowy.

17. **Przygoda z Malowaną** - miesięcznik dla młodszych dzieci
cena 5.000.-
Wydawca: Księgarnia "Michalineum" /Redakcja w Białymstoku/
Tytuł określa tematykę. Pismo zawiera malowanki do wierszy i
książeczek dziecięcych. Każdy z numerów poświęcony jest innemu
autorowi. Każda z malowanek jest kolejnym zadaniem konkursowym.
Czytelnicy, którzy prześlą pod adresem redakcji określoną ilość
wykonanych zadań konkursowych biorą udział w losowaniu atrakcyjnych
nagród. Książeczki, którym poświęcone są poszczególne numery
można kupić jako b.tani dodatek specjalny do pisma.
18. **Rebus** /miesięcznik / dla dzieci
cena 3.300.-
Wydawca: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Dziennikarzy /Wrocław/
Pismo poświęcone rozrywce. Zawiera krzyżówki, rebusy, łamigłówki.
19. **Rozrywka dla małych** miesięcznik
cena 3.500.-
Wydawca: "UNIBIOL" Sp.z o.o. /Aleksandrów Kujawski/
Poświęcony rozrywce. Zawiera konkursy, rebusy, krzyżówki,
humor, wycinanki.
20. **Superek** /miesięcznik/ dla dzieci
cena 2.700.-
Wydawca: Agencja Interpress
Poświęcony wyłącznie rozrywce. Zawiera krzyżówki, rebusy itp.
21. **Superek z Pętelką** /kwartalnik/
Wydawca: Agencja Interpress
Magazyn poświęcony rozrywce. zawiera krzyżówki, rebusy, łamigłówki,
także dla starszej młodzieży, a nawet dorosłych.
22. **Super Tom i Jerry** / miesięcznik dla dzieci/
- tłumaczony
cena 9.800.-
Wydanie polskie: H.Bauer Spółka z o.o /Warszawa/
Starannie wydany, kolorowy. Treść rozrywkowa - komiksy, rebusy,
gry, zabawy.

23. **Świat Rozrywki** kwartalnik
cena 5.000.-
Wydawca: Orbis S.A. Biuro Zagranicznej Turystyki Wyjazdowej
/Warszawa/
Adresowany do szerokiego odbiorcy. Poświęcony rozrywce. Zawiera krzyżówki, zabawy, gry zręcznościowe i na spostrzegawczość, konkursy, reklamy Orbisu.
24. **Ty i My** tygodnik dla starszej młodzieży i dorosłych
cena 3.500.-
Wydawca: PW "Kodex" /Warszawa/
Tematyka różnorodna. Informacje o aktorach, piosenkarzach, filmach, książkach, powieści w odcinkach, diety, horoskop, porady kulinarne, rubryka "Swaty", krzyżówka. video - szlagiery.
25. **Ulica Sezamkowa** tłumaczona dla młodszych dzieci
cena 9.800.-
Wydanie polskie: Wydawnictwo H.Bauer Spółka z o.o. /Warszawa/
Czasopismo dla dzieci opracowane na podstawie znanego na całym świecie serialu SESAME STREET. Zawiera teksty do czytania: komiks, informacje o życiu w różnych środowiskach, z zakresu geografii, przyrody, techniki, gry, rebusy, ilustracje do kolorowania, wycinanki.
Bardzo dobry papier, kolorowe.
26. **Video - Świat** miesięcznik dla najmłodszych dzieci
cena 15.000.-
Wydawca: Hanna - Barbera Poland Co. /Warszawa/
Bardzo kolorowy, dobry papier. Tematyka różnorodna. Zawiera gry, zabawy, komiks, wycinanki, wywiady, teksty i nuty piosenek, wiersze pisane przez dzieci, porady dla hobbystów o różnych zainteresowaniach.
27. **Zwierzaki** miesięcznik dla dzieci
cena 7.000.-
Wydawca Prószyrki i S-ka /Warszawa/
Bardzo ładnie wydane, dobry papier, dużo zdjęć, kolorowe.
Tematyka przyrodnicza.

28. Zygzak /miesięcznik dla młodzieży/

cena 8.000.-

Wydawca: Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża /Warszawa/

Zakres treściowy podobny jak w "Jestem" tylko dla młodszego odbiorcy. Tematy z zakresu zdrowia, ekologii, informacje przyrodnicze o gwiazdach filmu i muzyki młodzieżowej, krótki komiks, krzyżówki, rebusy, psychozabawy, propozycje ćwiczeń gimnastycznych, horoskop.

Ceny prezentowanych czasopism z czerwca b.r.

Opracowała: Ewa Liniewicz-Siergiejko

- 30

Bardzo ważnym zadaniem stojącym przed bibliotekami jest edukacja dzieci i młodzieży. Szczególnie w obecnej sytuacji kiedy następują zmiany organizacyjne i programowe w szkolnictwie. Wychodząc na przeciw naszym czytelnikom Dział Oświatowy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im.Ł.Górnickiego w Białymstoku opracował propozycje imprez oświatowych z których mogłyby skorzystać biblioteki w terenie.

Aby przedłożony program zrealizować niezbędne jednak jest zabezpieczenie środków finansowych.

Znając operatywność koleżanek i kolegów wierzymy, że wybrane zostaną z poniższej oferty najbardziej interesujące Was propozycje.

Propozycje Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im.Ł.Górnickiego w Białymstoku dot.programu edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży

I. Prezentacja nowości wydawniczych

- promowanie najwartościowszych pozycji z zakresu literatury pięknej / prozy i poezji/
- edycja regionalna promująca twórczość literatów regionalnych
- edycja krajowa.

Kurczące się środki przeznaczone na zajęcia nadobowiązkowe w szkołach nie mogą stać się przyczyną izolacji dzieci i młodzieży od osiągnięć współczesnej kultury polskiej.

Cykl p.n. "Promocje" ma na celu prezentację nowości wydawniczych, umożliwienie kontaktu u twórcami współczesnej literatury, wyzwalenie dialogu, a w przypadku twórczości regionalnej ma służyć możliwościom wymiany kulturalnej ze środowiskiem lokalnym.

Koszty związane z realizacją tego przedsięwzięcia kształtowałyby się w granicach 20 mlnz. Współorganizatorami jego byłyby oficyny wydawnicze.

II. "Moje fascynacje literackie" - cykl spotkań z wybitnymi krytykami i ludźmi ukazującymi ich preferencje w dziedzinie szeroko pojętej literatury bądź określonego dzieła literackiego i jego twórcy.

Współczesny, bardzo bogaty / choć nie zawsze bogaty wartościowo/ rynek wydawniczy nastęrcza, szczególnie mniej wyrobionemu czytelnikowi, nie ma już trudności w wyborze odpowiedniej literatury. W obliczu "urynkowania" kultury, w tym i literatury, młody człowiek może czuć się zagubiony i pozbawiony kryteriów wyboru. Niezbędne staje się zatem popularyzowanie literatury o wysokich i uznanych wartościach moralno-etycznych i artystycznych.

Cykl p.n. "Moje fascynacje literackie" adresowany do młodzieży będzie realizowany na przestrzeni całego roku / 1 raz w kwartale /. Przewidywany koszt tej propozycji kształtowałby się w granicach 10 mlnz.

III. Syntezy epok i prądów literackich wraz z ich kontekstem historycznym i kulturalnym - wykłady wybitnych historyków i teoretyków literatury.

Obowiązujące w roku szkolnym 1992/93 minimum programowe daje nauczycielom małe szanse na głębszą analizę historyczną i kulturową epoki bądź omawianego prądu literackiego. Biblioteka mogłaby stworzyć możliwość pogłębienia wiedzy w tym zakresie w szczególności maturzystom oraz ubiegającym się na studia wyższe. Wykłady wybitnych historyków i teoretyków literatury pozwoliłyby na realizację tego zamierzenia. Tematy wykładów będą konsultowane z nauczycielami języka polskiego i powiązane merytorycznie z programem nauczania.

Potrzeby finansowe niezbędne na realizację wykładów /4 razy w roku/ oscylują w granicach 10 mlnz.

IV. Biesiady literackie i historyczne oraz okolicznościowe uwzględniające ważne wydarzenia i rocznice, tematycznie powiązane z formą wystawienniczą.

Istnieje opinia, że wśród młodzieży nasila się zjawisko migracji z własnej kultury. Słusznym wydaje się więc, upowszechnienie wartości powszechnych i wspólnych, poszukiwania w tradycjach polskiej kultury i historii wartości, które miałyby odniesienie do współczesności, pomagający zrozumieć młodemu pokoleniu rzeczywistość, która nie może być całkowicie oderwana i wolna od związków z przeszłością.

Biesiady literackie i historyczne będą szerszą formą dyskusji i rozwiązań nad ważnymi faktami kulturowymi i ich konsekwencjami. Propozycja ta byłaby realizowana z uwzględnieniem kalendarza rocznic i wydarzeń /np. w roku bieżącym będzie poświęcona 100 rocznicy urodzin Melchiora Wańkowicza i 100 rocznicy urodzin oraz 50 rocznicy śmierci Brunona Schulza/.

Wydatki związane z realizacją tej formy /udział 3-4 osób/ określić należałoby na kwotę 30 mln.

V. "Białystok moje miasto" - cykl spotkań poświęconych historii, kulturze i ekologii miasta i regionu adresowanych do dzieci i młodzieży.

Znajomość historii i kultury własnego miasta i regionu stworzyć powinna głębsze więzi ze środowiskiem lokalnym. Współpraca ze środowiskiem lokalnym; to z jednej strony, zapraszanie do prowadzenia spotkań z dziećmi i młodzieżą ludzi starszego pokolenia / historyków i ludzi kultury/, z drugiej strony prezentacja osiągnięć rówieśników /zespołów artystycznych, młodych twórców literatury/. Działania te powinny doprowadzić do stworzenia w bibliotekach osiedlowych autentycznego życia umysłowego i kulturalnego, w tym też ośrodków ekspresji dzieci i młodzieży. Program ten będzie realizowany przez filie biblioteczne /miejskie i terenowe/ we współpracy z osiedlowymi domami kultury i szkołami. Na ten cel należałoby przeznaczyć kwotę w granicach 20 mln.

VI. Sesje literackie adresowane szczególnie do nauczycieli - polonistów oraz uczniów szkół średnich w powiązaniu merytorycznym z programem nauczania języka polskiego.

Obecnie edukacja kulturalna młodego pokolenia odbywa się głównie w ramach języka polskiego. Sesje literackie, adresowane przede wszystkim do nauczycieli języka polskiego, byłyby powiązane rzeczowo z programem nauczania przedmiotu. Zapraszanie do udziału w sesji specjalistów spoza szkoły /literaturoznawców i krytyków literackich/ służyłoby doskonaleniu metodycznemu i merytorycznemu kadry nauczycielskiej województwa. Sesje organizowane byłyby w porozumieniu z Kuratorium Oświaty i Wychowania oraz Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym.

Koszt tej propozycji, obejmującej honoraria wykładowców, koszty podróży i noclegów, plus ewentualna forma artystyczna /monodram, recital poetycki/ kształtowałaby się w granicach 6-8 mln.

VII. Wystawy - opracowywanie scenariuszy i zestawień bibliograficznych i ich scenariuszy w formie wystawienniczej.

Wystawy książek w bibliotekach mają na celu popularyzację literatury w formie wizualnej. Daje to możliwość prezentacji użytkownikom biblioteki posiadanego księgozbioru w różnych formach. Mogą to być wystawy tematyczne, okolicznościowe, nowości wydawniczych, monograficzne, etc.

Opracowały: Danuta Markowska
Barbara Piechowska-Szczebiot

Kolejną nową formą uczestnictwa w kulturze, którą chcemy zaproponować Państwu jest "Młodzieżowy Ruch Miłośników Książki - PRO LIBRIS", któremu prześwieca idea budząca szacunek dla mądrej książki, jej twórców i promotorów.

Bardzo bylibyśmy radzi o przekazaniu nam informacji czy możliwe będzie rozwinąć tę akcję w Waszych bibliotekach.

MŁODZIEŻOWY RUCH MIŁOŚNIKÓW KSIĄŻKI - " P R O L I B R I S "

Młodzieżowe kluby czytelnicze "Pro Libris" funkcjonować będą przede wszystkim przy bibliotekach publicznych i mają mieć charakter klubów międzyszkolnych.

Opiekunami ich powinni być pracownicy bibliotek publicznych lub nauczyciele pobliskich szkół.

Swoją działalność kluby rozpoczną w roku szkolnym 1992/93.

Zasady organizowania Kół i program działania mogą być opracowane eksperymentalnie przez jedną z bibliotek publicznych przy współudziale Kuratorium Oświaty lub Wydział Pedagogiki Filii UW w Białymstoku.

Ruchowi patronuje Wojewódzka Biblioteka Publiczna im.Ł.Górnickiego w Białymstoku.

Kluby "Pro Libris" posiadać będą swój własny statut, który cele i zadania ruchu określi w następujący sposób:

1. rozwijanie zainteresowań czytelniczych młodzieży
2. przygotowanie do kształcenia ustawicznego
3. przysposobienie młodzieży do samodzielnego korzystania z warsztatu naukowego biblioteki
4. pobudzanie do zajęcia się przeszłością własnego regionu
5. umożliwienie zainteresowanym podejmowania własnej twórczości
6. rozciąganie opieki nad młodymi twórcami.

Statut proponuje również formy pracy klubowej, wśród których wymieni się:

1. organizowanie zebrań na interesujące członków tematy
2. inspirowanie członków do podejmowania własnej twórczości na forum sekcji
3. prowadzenie wycinkowych badań dotyczących regionu i ogłaszanie ich wyników na sesjach popularnonaukowych

4. organizowanie spotkań z literatami i ciekawymi ludźmi
5. urozmaicanie działalności filmami oświatowymi i innymi pomocami audiowizualnymi.

Członkowie Klubów "Pro Libris" posiadać będą uprawnienia zagwarantowane statutem ułatwiające w znacznym stopniu realizację stawianych im zadań.

M.in. członkowie klubu mają pierwszeństwo w korzystaniu ze zbiorów biblioteki publicznej i szkolnej, prawo wstępu w pierwszej kolejności na imprezy k-o organizowane przez biblioteki, przywilej pierwszeństwa na kursy organizowane przez bibliotekę.

Model organizacyjny klubów "Pro Libris" przedstawia się następująco:

- kluby "Pro Libris" działają w zasadzie na terenie biblioteki i skupiają młodzież szkół ponadpodstawowych lub najstarszych klas szkół podstawowych
- podstawową komórką organizacyjną klubu jest sekcja. Ilość sekcji i ich charakter uzależnia się od aktualnych potrzeb członków klubu. Młodzież zgodnie z zainteresowaniami planuje treść spotkań i określa zadania sekcji.
- aktywny klubowy, w myśl zasady samorządności - gospodarz klubu posiada rozległe kompetencje w zakresie doboru form pracy, planowania zajęć i spotkań
- opiekun klubu - nauczyciel lub bibliotekarz inspirowanie działalności aktywnego klubowego, proponuje formy i treść, służy radą i pomocą.

W pracy klubów "Pro Libris" wyróżnić można dwie płaszczyzny działania:

1. Płaszczyzna wewnątrzklubowa - formy pracy nastawione na kształcenie osobowości, oparte o samokształcenie i doskonalenie odbioru książki.
2. Płaszczyzna środowiskowa - propagowanie czytelnictwa i dobrej książki w najbliższym otoczeniu.

Praca dziecięcych i młodzieżowych klubów "Pro Libris" opiera się na następujących zasadach:

1. respektowanie i poznawanie różnorodnych potrzeb i zainteresowań dzieci i młodzieży /artystycznych, naukowych, społecznych itp./

2. indywidualizacja pracy klubowej
3. stopniowanie trudności - dostosowanie form do możliwości wszystkich członków
4. atrakcyjności form - unikanie szkolnych form pracy
5. wytwarzanie właściwej atmosfery opartej o przyjazne stosunki międzyludzkie, sprzyjające pracy twórczej.

Do form pracy klubów "Pro Libris" należy:

1. systematyczne informacje o nowościach wydawniczych
2. gromadzenie i udostępnianie recenzji drukowanych na łamach różnych czasopism
3. samodzielne próby pisania recenzji przeczytanych książek, oglądanie filmów, sztuk teatralnych, widowisk teatralnych i radiowo-tv - organizowanie konkursu na najlepszą recenzję
4. opracowanie i prezentowanie środków poglądowych propagujących czytelnictwo.

W ramach klubów wyodrębnić się mogą np. takie sekcje jak:

a/ sekcje naukowe zajmujące się:

- gromadzeniem bibliografii, opracowaniem zagadnień, np. biblioteka w kraju i na świecie, historia książki, poligrafia i szkolnictwo itp.
- opracowywanie i prowadzenie kursu "szybkiego czytania"
- poznawanie zjawisk kultury współczesnej, szukanie związków między poszczególnymi środkami przekazu: literaturą, filmem, teatrem itp.

b/ sekcje artystyczne podejmujące:

- organizowanie cyklicznych imprez czytelniczych
- próby twórczości plastycznej w oparciu o lekturę /np. konkurs na plakat propagujący czytelnictwo lub ilustrację książkową/
- organizowanie wieczorów poezji i prozy
- konfrontacje prób własnej twórczości
- próby adaptacji utworów literackich

c/ sekcje społeczno-regionalne, których zadaniem jest:

- poznawanie i kontynuowanie tradycji społeczno-kulturalnych regionu
- pisanie reportaży np. z rajdów po okolicy

- zbieranie opowiadań i pieśni regionalnych, legend
- utrzymywanie stałych kontaktów z instytucjami kulturalnymi
- spotkania klubowe z ciekawymi ludźmi.

Obok wymienionych mogą istnieć i inne formy sekcji, np.:

- prozy
- poezji
- literatury fantastyczno-naukowej
- "   podróźniczej i przygodowej
- "   pamiętnikarskiej.

Młodzieżowe kluby czytelnicze "Pro Libris" powinny być atrakcyjną formą zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.

Stwarzają szansę rozwoju zainteresowań dla tej części młodzieży, którą pasjonuje książka i czytelnictwo.

Opracowała: Walentyna Siniakowicz

Spotkanie z poetką ludową

Spotkania z pisarzami organizowane najczęściej w maju stały się tradycją.

W bież. roku Biblioteka Publiczna Gminy Nurzec Stacja wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Kultury zaprosiła czytelników na poranek poetycki z udziałem miejscowej poetki ludowej Pani Stanisławy Grabanowskiej.

Uczestnikami byli uczniowie kl.V Szkoły Podstawowej w Nurcu Stacji pod opieką wychowawczynie Pani Leonardy Biesiadowskiej.

Po otwarciu imprezy przez kierownika GBP - Panią Eugenię Romaniuk - poetkę oraz jej twórczość przedstawiła Pani Irena Janoszek - dyrektor GOK.

Pani Stanisława Grabanowska zaprezentowała swoją poezję. Spośród 175 napisanych wierszy wybrała kilka. Uczniowie wysłuchali ich z uwagą i ogromnym zainteresowaniem. Rozwinęła się ciekawa dyskusja dotycząca twórczości poetki. Autorka wyczerpująco odpowiadała na zadawane pytania. Sama również zadała pytanie - "Czy ktoś z obecnych zajmuje się twórczością poetycką?". Okazało się, że jedna z uczestniczek - Anna Jaszczuk zam. we wsi Moszczona Pańska również próbuje pisać. Przedstawiła nawet dwa wiersze własnego autorstwa.

Spotkanie przebiegało w miłej i serdecznej atmosferze, a dodatkową atrakcją był dla dzieci słodki poczęstunek przygotowany w związku ze zbliżającym się Dniem Dziecka.

Organizatorzy i uczniowie serdecznie podziękowali poetce, a najmiłym akcentem było wręczenie autorce przez dzieci bukietów konwalii własnoręcznie zbieranych.

Udana impreza zapewne na długo pozostanie w pamięci uczestników.

Eugenia Romaniuk

Stanisława Grabanowska poetka ludowa

Urodziła się w Czarnej Białostockiej i chociaż liczy już 78 lat jest pełna energii, optymizmu i pogody ducha. Od wielu lat mieszka w Nurcu, gdzie jej mąż był leśnikiem i drzewiarzem. Obecnie jest emerytką i członkiem Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i byłych więźniów politycznych.

Należy do Białostockiego Koła Pisarzy Ludowych i sekcji literackiej Robotniczego Stowarzyszenia Twórców Kultury. Pisze nastrojowe wiersze, maluje, wyszywa, haftuje, uczestniczy w licznych spotkaniach i wieczorach poetyckich.

O źródle swojej twórczości poetyckiej mówi:

"Rodzi się bowiem moje pisanie wierszem zarówno z doświadczeń długiego życia jak i z codziennego obcowania z przyrodą, lasem, który nad Bugiem i Nurcem jeszcze dość gęsto rośnie".

Wiersze zaczęła pisać od roku 1980. Ich tematyka jest różnorodna - przyrodnicza, okolicznościowa, patriotyczna. Ciężkie przeżycia Stanisławy Grabanowskiej umocniły jej przywiązanie do ojczystej przyrody i ludzi. Podczas wojny znalazła się z mężem w dalekim Irkucku, a później w Kazachstanie. Do ojczyzny wiódł ich szlak bojowy II Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Przywiązanie do ojczyzny jest wyrażone w jej wierszach, które prezentuje na spotkaniach z ludźmi rolniczego trudu, młodzieżą i leśnikami. Poezja jej jest najprostsza, płynąca z wrażliwego serca.

"Na białe kartki z odpadów drzewa.

Jak kto potrafi - swój talent przelewa.

A każdy ma swój styl, swój temat

Jedni piszą prozą, drudzy tworzą poemat".

Pani Stanisława Grabanowska jest laureatką II-ej nagrody w konkursie Muzeum Okręgowego w Białymstoku pt. "Ogródek mojej babci". Poetka prezentowana była także w prasie /wywiady w "Głosie Żołnierza" z 6.I.1985r. i Kurierze Podlaskim nr 129/86 /.

W 1988 roku złożyła w Wojewódzkim Domu Kultury w Białymstoku swój tomik wierszy, który do chwili obecnej nie został wydany.

Eugenia Romaniuk

C U D O W N Y   S E N

Dawno dawno temu
Parę dobrych wieków
Zapanowała tu choroba
Nie było na nią leków
    Jeden chory usnął
    Na wysokiej górze
    Przyśniło mu się cudowne źródło
    I Syn Boży
W cudownym źródle umył się
Pomodlił się szczerze
Co zapobiegło chorobie
Okropnej cholery
    Wtedy lud zewsząd
    Cisnął się masowo
    Każdy pragnął cudu
    Żeby czuć się zdrowo
Ponieważ dla Boga
Wszystko zawdzięczali
Na pamiątkę dziękczynnie
Świątynię wybudowali

Stanisława Grabanowska

T Ę C Z A

Drobny deszczyk pada
I słońeczko świeci
Mnóstwo perłowych kropli
Z chmur na ziemię leci
Wszystkie trawki
kwiaty i listki umyły
Spragnione korzonki
Roślin napoiły
Chmury się rozeszły
Widnokrąg uwierćca
Potrójną aureolą
Kolorowa tęcza

KONTROLA ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH

/ s c o n t r u m /

Cz. 1

Skontrum zbiorów bibliotecznych reguluje Zarządzenie MKiSz z dnia 15 sierpnia 1970r. /Monitor Polski nr 29, poz. 245/ oraz Instrukcja Ministra Kultury i Sztuki z dnia 15 maja 1984r. w sprawie zasad ewidencji materiałów bibliotecznych, ich wyceny i inwentaryzacji oraz odpisywania ubytków w tych materiałach /Dz.U.MKiSz Nr 7 z dnia 9.X.1984r./. W myśl tej instrukcji skontrum zbiorów biblioteki, w której czytelnicy mają wolny dostęp do półek przeprowadza się co najmniej raz na 5 lat. Ponadto wskazane jest częste sprawdzanie zbiorów bardziej narażonych na straty lub szczególnie cennych. Kierownik jednostki ma obowiązek zarządzić kontrolę zbiorów również w razie zmiany osoby za nie odpowiedzialnej, kradzieży czy też pożaru.

W przypadku planowanej kontroli księgozbioru do zadań biblioteki należy uporządkowanie księgozbioru i jego dokumentacji.

1. Wpisanie do księgi inwentarzowej wszystkich ubytków jakie znajdują się w bibliotece oraz zubytkowanie książek, które posiadają zatwierdzone protokoły ubytków.
2. Podliczenie książek inwentarzowych oraz rejestru ubytków.
3. Ściągnięcie od czytelników jak najwięcej książek, których nie zwrócili w terminie regulaminowym; uporządkowanie kartotek ruchu czytelniczego / karty czytelników, karty książek wypożyczonych przez czytelników/.
4. Ułożenie na półkach wszystkich książek, które znajdują się w bibliotece i uporządkowanie ich w obrębie działów.
5. Uporządkowanie dowodów wpływów i ubytków księgozbioru i przygotowanie kompletu dokumentacji z poprzedniego skontrum.
6. Sprawdzenie, czy braki bezwzględne wynikłe podczas poprzedniego skontrum zostały spisane na ubytki /ewentualne zubytkowanie tych braków/.
7. Zawiadomienie czytelników przynajmniej 7 dni przed skontrum o czasie zamknięcia biblioteki, wywieszając ogłoszenie w widocznym dla czytelników miejscu, z adresem najbliższej biblioteki, z której czytelnicy mogą w tym czasie korzystać.

8. Wskazane jest również przeprowadzenie kontroli zbiorów znajdujących się w punktach bibliotecznych, jak również wycofanie z punktów książek wypożyczonych w latach wcześniejszych.

Skontrum zbiorów bibliotecznych polega na:

- 1/ porównaniu zapisów w księgach inwentarzowych ze stanem rzeczywistym zbiorów
- 2/ stwierdzeniu i wyjaśnieniu różnic między zapisami ewidencyjnymi a stanem rzeczywistym zbiorów oraz ustaleniu ewentualnych braków względnych i bezwzględnych.

- stan rzeczywisty zbiorów

/faktyczny księgozbiór/ - to liczba książek znajdujących się w czasie kontroli w bibliotece, wypożyczonych czytelnikom, wypożyczonych punktom bibliotecznym, oddanych do oprawy introligatorskiej, co komisja sprawdza i odnotowuje na arkuszach kontroli /formularz Pu-8-125/

- braki względne

/brakujące książki/ - to braki, które powstały po raz pierwszy i odnalezienie ich jest prawdopodobne

- braki bezwzględne

- to braki, o których wiadomo, że nie zostaną odnalezione i były wykazane jako braki względne w poprzednim skontrum.

Kontrolę księgozbioru przeprowadza komisja, którą powołuje kierownik jednostki /burmistrz lub wójt/ na wniosek kierownika biblioteki.

Na czele Komisji, jako jej przewodniczący, stoi wyznaczony przez kierownika jednostki pracownik jednostki administracyjnej. Członków komisji należy dobierać spośród pracowników biblioteki i pracowników innych komórek organizacyjnych.

W skład komisji nie może wchodzić pracownik księgowości i osoba materialnie odpowiedzialna za księgozbiór.

Skontrum księgozbioru przeprowadza się metodą ustaloną przez kierownika biblioteki. Wybór metody uzależnia się od wielkości zbiorów, ich organizacji i systemu ustawienia.

Instrukcja w/w wyszczególnia 3 metody przeprowadzania kontroli księgozbioru:

- I. Za pomocą katalogu topograficznego
- II. Przy użyciu pomocniczych arkuszy kontroli
- III. Przez bezpośrednie porównanie zapisów inwentarzowych z rzeczywistym stanem.

Bez względu na to jaką metodą przeprowadza się kontrolę księgozbioru stosujemy arkusze kontroli do sprawdzenia stanu ubytków.

Przygotowujemy tyle arkuszy kontroli, ile tysięcy woluminów jest wpisanych do inwentarza. Arkusze numerujemy kolejno wpisując na pierwszym arkuszu "Arkusze kontroli nr 0 od nr 1 do nr 1000", na drugim arkuszu "Arkusze kontroli nr 1 od nr 1001 do nr 2000", itd.

Ubytki nanosimy na arkuszach kontroli umownym znakiem, np. ukośną kreską koloru czerwonego. Następnie podliczamy ilość ubytków na każdym arkuszu. Liczba uzyskana z sumowania arkuszy winna być zgodna z ostatnim numerem rejestru ubytków. Jeżeli występują niezgodności, należy przeprowadzić kontrolę ubytków.

Uwaga! Na arkuszach skontrolowanych możemy odznaczać materiały biblioteczne znajdujące się w bibliotece oraz wydane poza bibliotekę dopiero po ustaleniu faktycznego stanu ubytków.

Opracowała: Regina Witosław

Koleżanki i Koledzy!

W dniu 18 listopada 1992 roku odbył się Zjazd Okręgowy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Białymstoku, wielu z Was nie uczestniczyło w jego obradach pragniemy więc poinformować, że zostały wybrane nowe władze.

Przewodniczącą ZO SBP została mgr Bożena Bartoszewicz-Fabiańska

- kierownik Działu Zbiorów Specjalnych WBP, tel. 414-513.

V-ce przewodniczącą ZO SBP została mgr Teresa Mierzyńska

- kierownik Filii Nr 8 na os. Słoneczny Stok, tel. 616-205.

Członkami Zarządu:

1. Jadwiga Majerowska - dyrektor MGBP w Łapach
2. Alla Gryc - kierownik Oddziału dla Dzieci MBP w Hajnówce
3. Teresa Fronc - dyrektor MBP w Siemiatyczach
4. Janina Turecka - pracownik MGBP w Zabłudowie
5. Ludmiła Szyrkowiec - instruktor WBP
6. Eugenia Dudzin - pracownik GBP w Czeremsze
7. Roma Antonowicz - kierownik Filii Nr 17 os. Dziesięciny - skarbnik ZO
8. Julia Pyłkowska - prac. Działu Zbiorów Specjalnych WBP - sekretarz ZO

Komisja Rewizyjna:

1. Nina Liborska - przewodnicząca - emerytka WBP
2. Zofia Lewko - członek - kierownik Filii Nr 15 WBP
3. Ewa Ziniewicz-Siergiejko - członek - instruktor WBP

W skład Sądu Koleżeńskiego weszły:

1. Helena Jackowska - przewodnicząca - emerytka WBP
2. Irena Antonowicz - dyrektor MGBP w Morłkach
3. Stanisława Kaczanowska - prac. dz. gromadzenia i opracowania WBP

Delegatki na Zjazd Krajowy, który odbędzie się w Chorzowie w m-cu maju 1993 roku:

1. Bożena Bartoszewicz-Fabiańska - przewodnicząca ZO SBP
2. Walentyna Siniakowicz - dyrektor WBP im. Ł. Górnickiego w Białymstoku.

Na Zjeździe obecnych było 63 członków na 133.
Wiele osób z różnych przyczyn nie brało udziału.

Zwracamy się do Koleżanek o przemyślenie i ewentualne złożenie deklaracji przystąpienia do naszego zawodowego Stowarzyszenia.

Podjęto uchwałę, która stanowi, że składka członkowska od 01.01.1993r. wynosić będzie 0,5% poborów zasadniczych.

Do Zjazdu został skierowany list oraz wiersz napisany przez naszą Koleżankę Reginę Ryżewską - kierownika Filii Bibliotecznej w Zwierzyncu Wielkim, gm. Dąbrowa Białostocka.

Z uwagi na to, że nie mógł być odczytany w dniu Zjazdu / dotarł na drugi dzień/ postanowiliśmy^o wydrukować w naszym "Głosie".

Zwierzyniec Wielki,
dn.17 listopada 1992r.

Szanowna Pani Dyrektor!

Ponieważ tak się składa, że nie będę mogła uczestniczyć w Zjeździe Bibliotekarzy /czego bardzo żałuję/, zwracam się do Pani z serdeczną prośbą o publiczne odczytanie tego wiersza, który napisałam specjalnie na tę okazję. W tym wierszu zawarte są myśli wg. mnie najważniejsze, bo cóż dyskutować o innych sprawach dotyczących bibliotek, jeśli tych wspaniałych instytucji wiedzy i kultury wkrótce może nie być. Jeżeli się tak masowo niszczy Książnice, po co rozmawiać o tzw. etyce bibliotekarza. Bibliotekarze wykształceni etykę mają, są zawsze życzliwi do czytelników, bo przecież zależy nam aby jak najwięcej ludzi przyciągnąć do księżnic. Biblioteka ma rację istnienia, gdy ma czytelników. Prawdziwym problemem jest zła, niszcząca polityka państwowa wobec bibliotek w całej Polsce. Jeżeli ponad 1/2 bibliotek zniszczono i niszczy się nadal, a nie mówi się o tym prawie wcale, to moim zdaniem o tym trzeba rozmawiać. W tym miejscu jest problem i prawdziwa TRAGEDIA!

Łącząc serdeczne pozdrowienia
życzę owocnych obrad.

Z poważaniem
Regina Ryżewska

16-210 Zwierzyniec Wielki

Z A G R O Ż E N I E

Płacz bracie Polaku, trwogą biją dzwony,
Bo Kraj bez kultury na zawsze stracony!

Ojczyzno ma proga, Twe oczy kochane,
Patrzą na Książnice ciągle zamykane.

Poprzez lat dziesiątki książki tam zbierane,
Świątynią Kultury, Książnice nazwano.

Cicha śmierć bibliotek, myślących przeraża,
Jakież pokolenia bez wiedzy ołtarza?

Czy Książkę, naukę zastąpić nam mają,
Sklepy z alkoholem co wszędzie powstają?

Czy chodzi nam o to, aby młodzież polska,
Wkrótce nie wiedziała, jak wygląda książka.

O Bracia Polacy, przetrzymajmy swe oczy,
O umysły polskie przecież bój się toczy!

Czy umysł Polaka wiedzą napełniony,
Czy jak chcą wrogowie, wódką zamroczony.

Szpitala, zakłady nowe postawimy,
Lecz UMYSŁÓW polskich już nie odnowimy.

Walczy jak umiemy, jak sumienie każe,
Zjednoczeni wszyscy, MY BIBLIOTEKARZE!

Na pamiątkę Zjazdu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
w dn. 18 listopada 1992 roku w Białymstoku wiersz napisała

Regina Ryzewska

16-210 Zwierzyniec Wielki

gm. Dąbrowa Białostocka

Różne informacje

1. Krajowy Zjazd Delegatów SBP odbędzie się w Katowicach w dniach 16-18.V.1993 roku.
2. Pierwsze Międzynarodowe Targi Bibliotekarskie odbędą się w czasie III Międzynarodowych Targów Książki w Pradze w dniach 13-16.V.1993 roku.

Sprostowanie

W poprzednim numerze "Głosu" w wykazie placówek bibliotecznych podano ^{nieodną} informację dotyczącą funkcji kierownika Gminnej Biblioteki Publicznej w Turośni Kościelnej. Pełni ją Pani Alina Kowalczyk.

Przepraszamy

Oczekujemy od kierowników bibliotek informacji o ważniejszych przedsięwzięciach lub Waszych kłopotach.

Piszcie do nas